

Prof. Dr. Muhammet Nur Doğan

KUR'AN'IN “DİN” DEDIĞİ

Kur'an Semantiğinde “Din” Kavramının Anlam Halkaları

DESTEK YAYINLARI: 1183
TASAVVUF: 34

PROF. DR. MUHAMMET NUR DOĞAN / KUR'AN'IN "DİN" DEDİĞİ

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmegül
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: Işıl Ilgıt Şimşek
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Aralık 2019
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-714-8

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkan.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari
www.destekmedyagrubu.com

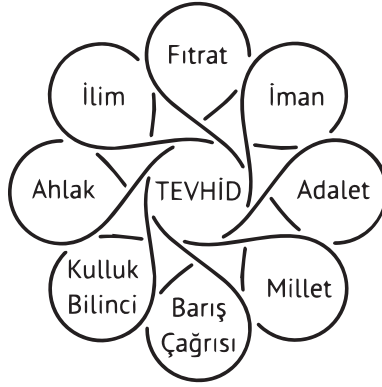

Deniz Ofset – Nazlı Koçak
Sertifika No. 40200
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

Prof. Dr. Muhammet Nur Doğan

KUR'AN'IN “DİN” DEDIĞİ

Kur'an Semantiğinde
“Din” Kavramının Anlam Halkaları

*Bu kitap Kur'ani düşünüşün büyük mimarları
Toshihiko İzutsu ve Muhammed Esed'in hatıralarına
ithaf edilmiştir.*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
--------------------	----

1. BÖLÜM

“DİN” KAVRAMINI İÇEREN

AYETLERİN SEMANTİK İNCELEMESİ	19
--	----

Din Günü/Dünya Günü.....	19
--------------------------	----

Tek Hak Din: Allah’a Teslim Oluş	26
--	----

Batıl İnançlar: “Din”e İhanet	27
-------------------------------------	----

“Din”: Tanrı Rehberliği	29
-------------------------------	----

“Din”in Özü: Allah’a Gönülden Bağlılık	30
--	----

Sahih İnanç İlkeleri.....	32
---------------------------	----

Koruyucu/Yaşatıcı İlkeler	37
---------------------------------	----

Allah’tan Başka Veliler Edinmek:

“Din”den Dönüştür.....	41
------------------------	----

Oyun, Eğlenceyi Din Edinmek ya da

“Din”i Oyun Eğlence Nesnesi Yapmak.....	45
---	----

“Din”: Allah’ın Dosdoğru Yolu	50
-------------------------------------	----

Kitab’ı İşlevsizleştirerek

“Din”i Mezhep Mezhep Bölmek	53
-----------------------------------	----

Dosdoğru Yola: İbrahim’in Milletine.....	57
--	----

Cihanşümül Kozmik Birlik (Tevhid) Düzeni:

En Sağlam Din.....	62
--------------------	----

Dini Allah’a Has Kılma; Yani, Kitab’a Dönüş	67
Vahiy: Gökten İnen Rızık.....	76
Salâti İkame:	
Dini Ayakta Tutacak Eylemlere Katılım	80
Müşriklerin Salâti (!): Alkış ve İshkla Protesto	89
Din: Kesin ve Şaşmaz İnanç	93
Salâtin İkamesi: Davet Eylemine Katılım	95
Kur’an’a Paralel Kitaplar; İslam’a Paralel Dinler	100
“Din”: Maddî/Manevî Köklü Bilgi	105
Kur’an’da Bütün Yollar Tevhide Çıkıyor	107
Din-Takva Özdeşliği	110
“Din” Hususunda Aydınlatıcı Bir Program.....	112
Din: Allah’ın Yasası; Hak Edilen Karşılık/Ceza	115
“Din”: Mısır Hükümdarının Yasası.....	116
Tevhid Bilinci ve Din/Hesap Günü.....	118
Allah’a ve Elçi’ye İtaatin Anlamı ve	
“Din”in Belirlenmesi.....	119
“Din Günü” Ayrılm Günüdür.....	124
Allah’a Kulluk, Kur’an’a Uymak;	
Halis Din, Kur’an’a Tabi Olmaktır.....	127
Din: Ahlaki Değerler Üzerinde Kurulu Sosyal	
ve Siyasal Düzen.....	136
Kur’an’da “Din”in Etraflı Tanımı.....	140
Allah’tan Başka Din Koyucu Yok.....	146
“Din”, Elçi ve Kitab’ın Ayrılmaz Birlikteliği	148

2. BÖLÜM

“DİN” İLE EŞ ANLAMLI KAVRAMLARIN

SEMANTİK İNCELEMESİ	151
2. A. “Sırât”	151
İnsanlar Başlangıçta Tek Bir Topluluktu	152
“Din”in Değişmez İlkeleri	155
Ateş Çukurundan Kurtuluş veya Ölüme Akılcı Bir Direniş	156
Kur’an: Aydınlığa Çağrımın Belgesi	159
2. B. “Sebîl”	165
Allah Yoluna Basiretle Çağrı	167
Kur’an’ı Mehcur Kılmak	168
2. C. “Millet”	172
İbrahim’in Milleti: Tevhid.....	175
SONUÇ	179

ÖNSÖZ

Allah'ın aziz kitabı Kur'an'daki kavramlar ile ilgili olarak yıllar önce kaleme aldığımız *İslam'ı Kur'an'dan Okumak* adlı çalışmada dinî düşüncenin temel taşları olan Kur'an kavramlarının tarihî süreçte orijinal anlamlarından uzaklaştırıldığından, bunların büyük oranda vulgarize edildiğinden ve inananların zihin dünyalarında, Allah'ın muradını tespit etmeyi imkânsızlaştıracak şekilde başkalaştırıldığından bahsetmiştik.

4. baskısı Mayıs 2018'de yapılan *İslam'ı Kur'an'dan Okumak-Atalar Dininden Kur'an İslam'ına* adlı kitabın önsözünde şu ifadeler dikkati çekiyordu:

“İslam'ı nasıl anlıyoruz?.. İslam hakkında bildiklerimizin kaynağı nedir?.. Biz İslam'ı nelerden, nerelerden okuyoruz?”

Bu soru sadece 'İslam' ile ilgili değil, bütün dinî-kültürel kavramlarımız için geçerli olan bir husus olup cevabı da milli, dinî ve kültürel varlığımızın geleceğini tayin edecek önemdedir.

Çünkü düşüncemizin temel unsurları olan kavramlarımızın içerikleri büyük oranda boşaltılmış; tahnite ve tahribe uğramış ve eski kapsamlı muhtevalarını kaybetmiştir. Dil, düşünce ve kültür sahasında yaşadığımız sıkıntıların sebep olduğu bu tahnit olma (öz muhtevalarını kaybetme) hadisesinden, en fazla dinî kavramlarımız payını almıştır.

Bunun sonucu olarak da başta 'din' olmak üzere hemen bütün dinî kavramlar zihnimizde gerçek hüviyetleri ile değil; başkalaşmaya ve indirgenmeye uğramış hâlleri ile yer alır olmuştur.

Bu ise dinin sahibi olan Yüce Rabbimiz'in muradına, elçisi Muhammed aleyhisselamın o dini bize teslim ettiği günkü asli hüviyetine uygun olmayan bir durumun ortaya çıkmasına sebep olmuştur."

Kitabın arka kapağında ise şu satırlar yer alıyordu:

"Asr-ı saadet ve onu izleyen çeyrek yüzyıl içerisinde dinamizmini koruyan İslam düşünçesi başta Sıffin'de hortlayan Emevicilik fitnessi olmak üzere, ortaya çıkan çeşitli sosyal, siyasi ve kültürel nedenlerin etkisi ile saflığını büyük oranda yitirmiş, 'din'in ilahi murada uygun bir şekilde anlaşılmasının vazgeçilmez anahtarları olan Kur'an kavramları zihinlerdeki netliğini ve asaletini büyük oranda kaybederek öz muhtevasından hemen tamamiyle uzaklaşmıştır.

Fetihler, kültür mübadeleleri ve iç siyasi ihtilafların etkisi ile, İslam dışı dinlerin, kültürlerin ve felsefi sistemlerin içerikleri ile başkalaşmaya (tegayyür) uğrayan bu kavramlarla Kur'an artık doğru bir şekilde anlaşılammakta, dolayısıyla İslam'ın insanlığa rahmet olan ruhu gerçek hüviyeti ile algılanammaktadır."

Bahis konusu kitapta Kur'ani kavramların zihin dünyamızda özünü kaybetmesi olayına genel anlamda yaklaşmış ve bu trajik hadisenin nedenleri ile, doğurduğu sonuçları dil-düşünce bağlamında ve metodolojik çerçevede analiz etmeye çalışmıştık.

Elinizdeki bu kitap ise başlangıçtan bugüne kadar en fazla spekülasyona uğrayan, muhtevası ile en çok oynanılarak ilahi murada taban tabana zıt, zorlama anlamlarla ışıklı dünyası karartılmaya çalışılan "din" kavramının Kur'an'ın semantik alanı içerisinde yüklendiği anlam dairelerini teşhis ile, bu en temel kavramın uydurulmuş/üretilmiş dinler marifetiyle nasıl ekseninden saptırıldığını tespit amacı doğrultusunda kaleme alınmıştır.

Bugün hemen bütün İslam toplumlarının inançtan, ibadete; ahlaktan gündelik yaşantıda uyulması gereken kurallar bütününe kadar din algısı neredeyse tamamıyla İslam coğrafyasında müesses kadim veya modern kültür unsurları tarafından belirlenmiş olup, dinin sahib-i aslısi Rabbimizin sözlü mesajlar sistemi (Kur'an) ile büyük oranda çatışma/uyuşmazlık durumunu yansıtmaktadır.

"Hâl-i hazır İslam insanı 'din' deyince neyi anlıyor?" sorusuna verilecek cevap hakikat adına gerçekten yürek parçalayıcıdır.

Bugün ülkemiz özelinde, kendini "Müslüman" olarak adlandıran toplum katmanlarının zihninde "din" adına yaşayan karşılıklar şu kültür kalıntıları ve özden yoksun davranış şekillerinden ibarettir:

(İçerikten yoksun kılınmış ve şekil perestliğe dönüştürülmüş) imanın altı, İslam'ın beş şartı; bir tür köleliğe dönüşmüş bulunan mezhep-meşrep, tarikat-cemaat bağlılığı; kabir azabı inancı; miraç efsanesi; tespih, takke, cüppe, çarşaf, zikirmatik, sarık, minare, seccade, sakal-bıyık, kıl-tüy, don-gömlek fetişizmi; ayakta bevl etmenin kabir azabına (!) neden olacağının ilanı; bardaktaki suyun üç nefeste içilmesinin sünnet kabul edilmesi; istinca-istibra konularında çamaşırda kirlenmiş alanın santimetre kare olarak ölçüsünün hassasiyetle belirlenmesinin hayati önemi (!); taharet esnasında parmak marifetiyle

bağırsaktan içeriye kaçabilecek suyun orucu bozup bozmayacağı meselesi; "salât" kavramının, Kur'an'daki dinamik ve şumullü anlamından kopartılması suretiyle kof ve statik bir tapınma ritüeline dönüştürülen "namaz"ın "dinin direği" yapılması; ölüünün ardından Kur'an, Yasin, Tebareke ve Mevlit okuyarak hâsil olan sevabı (!) mevtaların ruhlarına hediye etme âdeti; iskâtü's-salât (ölünün namaz borcunu para karşılığı düşürme) komedisi; kandil gecelerinin (!) ihyası; "ek salavâtı-kap huriyi!" fantezisi; "Hazır Yasin var; bağlayalım mı abi?" saçmalığı; hatim ve salavat zinciri bidati; başta Hz. Peygamber olmak üzere, yaşayan veya vefat etmiş bulunan velilerin (!), büyük Allah dostlarının (!), şeyhlerin, hazretlerin (!) Allah huzurunda kullar için şefaath edeceğine (!) kail olma ve onların ruhlarından medet umma; birtakım kutsal (!) kişileri Allah'a ulaşmada aracı olarak görme; üç, yedi, kırk, yüz, üç yüz kutsal (!) kişiden kurulu olduğu kabul edilen ricalü'l-gaybın âlemin manevi parlamentosu olduğuna inanış; deve sidiğinin içilmesini sünnet (!) olarak ilan etme; ruh dünyamızda her biri vazgeçilmez bir ibadet formuna dönüştürülen Telli Baba, Güllü Baba, Helvacı Baba, Oruç Baba, Eyüp Sultan, Yuşa Hazretleri vs. türbeleri ziyaretleri; milli ve resmî bir ibadet anlayışı ile icra edilen şeb-i arûs törenleri; kertenkeleyi bir vuruşta öldürmenin 100 şehit sevabı kazandırdığını söyleme; dinden dönenlerin öldürölmesi ve zina edenlerin vahşice recm edilmesi gerektiği söylemleri; tekbirler ve salavatlar eşliğinde sakal-1 şerif (!), hırka-i şerif tavafı; tıbb-1 Nebevî (!) bahisleri; hakikat-1 Muhammediye efsanesi; nâlin-i şerif (!) ve muska benzeri ikonların takkelere nakşedilmesi veya boyunlara asılması; *Mesnevi*, *Risale-i nur*, *Mektûbât*, *Füsusü'l-Hikem* gibi beşer ürünü metinlerin Kur'an ayarında kutsal kitaplar olarak kabul görüp sevap umularak tilavet edilmeleri; Resulullah'ın irtilhalinden asırlar sonra kulaktan kulağa aktarılan rivayetlerin

toplanması sonucu oluşturulmuş birtakım hadis koleksiyonlarının Kur'an'dan sonra 2. veya 3. sahih kaynak olarak ilanı; rabita yogası; kiliselerdeki günah çıkartmaya benzer şekilde tarikatlerde yürürlüğe konulan "tevbe alma" kandırmacası; kadim Grek mitolojisinden mülhem vahdet-i vücud hurafesi; bazı kişi ve grupların kendilerini Narcı, Nurcu, Süleymancı, Mahmutçu, Ahmetçi, Menzilci, Nakşi, Halidî gibi içi boş isimlerle adlandırması vb...

Görüldüğü gibi, bütün İslam âlemini kasıp kavuran ve onları hurafe, efsane ve mistisizm/ezoterizm kılığına bürünmüş şirkin bataklığında sürünmeye mahkûm eden bu "din" algısının referans sistemi bütünü ile beşerî üretim mahsulü olan kadim/modern yoz kült/kültür kalıplarıdır.

Günümüz dünyasında İslam toplumlarında gözlenen geriliğin, emperyalist güçlerin sömürü alanına dönüşme hâlinin, birkaç asırlık hurafe bataklığında derin komalara yakalanmışlık durumunun, bu coğrafyada bir türlü ortadan kaldırılamayan ihtilafların, çatışmaların, kardeş kavgalarının, dökülen masum kanlarının, sözde "İslam" adına gerçekleştirilen insanlık dışı uygulamaların ve nihayet dış dünyada tezgâhlanan İslamofobik akımların ortaya çıkışındaki tartışmasız tek neden İslam toplumlarında yerleşik din algısının Kur'an'daki "din" in anlam dünyası ile bir bağlantısının bulunmayışdır.

Bu durumdan kurtulmak ve düşünerek inanan, düşünerek yaşayan ve tüm problemlerini akıl, Kur'an ve fitratın ayetleri paralelinde çözüme kavuşturan, gerçek anlamda mümin ve muvahhit, gelişmeci, ilerlemeci, medeni bir toplum olma erdmine kavuşmak için bir an önce başta "din" olmak üzere bütün İslami kavramlarımızı Kur'an'ın anlam dünyası ile ciddi şekilde irtibatlandırmak ve bu konudaki mevcut düşünsel kopuklukları ortadan kaldırmak zorundayız.

İşte *Kur'an'ın Din Dediği* kitabı bu amaca hizmet gayesi doğrultusunda gerçekleştirilmiş naçizane bir teşebbüstür.

Kitap klasik anlamda bir tefsir çalışması olmayıp; İstanbul Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi/Türk Dili ve Edebiyat Fakültesi'nde kırk yıla yakın bir zaman dilimi içinde sürdürdüğümüz edebî metinler şerhi (şerh-i mütûn) hocalığımızın bize kazandırdığı, edebî metinleri kendi içinden okuyabilme (semantik okuyuş) birikimi ile, aşılamaz bir kelâm mucizesi olan Kur'an-ı Kerim'i "din" kavramı çerçevesinde sistematik bir analiz çabasıdır.

Kitap dikkatli bir şekilde okunduğunda, bugün pençesine düştüğümüz üretilmiş/uydurulmuş din/ler ile Allah'ın aziz Kitab'ında tanımı yapılan sahih/sağlam "din" arasında ne ölçüde büyük uçurumların bulunduğu; Allah dininin nasıl beşer ürettiği kültür dinlerinin kalıbına hapsedilmeye çalışıldığı ve bu konuda maalesef ne kadar büyük bir mesafenin kat edildiği anlaşılacaktır.

Kolaylaştıran, müjdeleyen, özgürleştiren ve ilerleten "Allah dini"nin Kur'an ile olması gereken irtibatı –zihin dünyamızda– kopartılmış, buna mukabil; zorlaştıran, korkutan, köleleştiren ve geriletken uydurulmuş yoz kültür din/lerinin önü ardına kadar açılmıştır.

İşte Kur'an merkezli "din" ile üretilmiş yoz kültür dinleri arasındaki bu farkın gözler önüne serilebilmesi amacı doğrultusunda kaleme aldığımız bu kitapta içerisinde "din" kavramının geçtiği bütün ayetler siyak-sıbak ilişkisi içine girdiği (anlam bütünlüğü teşkil eden) önceki ve sonraki ayetlerle birlikte ele alınmış ve "din" kavramının bu ayetler grubu içerisinde yüklen-diği anlam halkalarına ulaşılmaya çalışılmıştır.

Kitap iki ana bölümden oluşmaktadır:

1. Bölüm, "Din Kavramını İçeren Ayetlerin Semantik İncelemesi" başlığını taşımakta ve ayetler içinde geçen "din"

sözcüğünün etrafında teşekkül eden yahut paralel ve çapraz düzlemde bu kavramla iltisak hâlinde bulunan anlam dairelerinin tespitine tahsis edilmiştir.

2. Bölüm ise, "Din ile Eş Anımlı Kavramların Semantik İncelemesi" ana başlığını taşımakta ve bu ana başlık altında "din" kavramı ile eş anlamlı olarak üç ara başlık hâlinde, Kur'anda geçen "Sırât", "Sebîl" ve "Millet" kavramlarının etrafında oluşmuş anlam yüklerinin analizi yapılmaktadır.

Bütün bu bölümlerde yapılan incelemelerle ortaya çıkan netice, kitabın sonuç kısmında 73 madde hâlinde belirtildiği üzere, din ve dünyamız bakımından oldukça uyarıcı mesajlar taşımaktadır:

Bugün İslam toplumlarının inandığı ve yaşadığını iddia ettiği din/lerin âlemlerin Rabbi olan Allah Teâlâ'nın, aziz kitabında bize nimet/rızık olarak sunduğu "din" arasında neredeyse hiçbir ilgi ve benzerlik kalmamıştır. Biz maalesef bugün Yüce Rabbimiz'in kendi fitratı (*fitratallah*) olarak nitelendirdiği ve insanı da o fitrat üzerine yarattığını ifade ettiği (*fatare'n-nâse aleyhâ*) Kur'an referanslı, kolay/kolaylaştıran, müjdeleyen, özgülreştiren ve ilerleten sahih "din"i neredeyse terk edip; Kur'an, akıl ve fitrat dışı kaynaklardan üretilmiş zor/zorlaştıran, korkutan, köleleştiren ve gerileten heva ve heves mahsulü din/ler ile kendisini kandırma bahtsızlığına uğramış bir hâldeyiz.

Bu, felaketler getiren durumdan bir an önce kurtulmanın yollarını aramak ve bunun için de hiç vakit kaybetmeden Kur'andaki dosdoğru "din" in ışıklı çehresi ile yüz yüze gelmenin, onunla kendimizi yenilemenin, o ruh ile yeniden hayata gözlerimizi açmanın kutsal çabası içine girmek zorundayız.

İşte elinizdeki kitap İslam toplumları ve hatta bütün bir insanlık için ölüm-kalım meselesi olarak nitelendirilebilecek bu meselenin idraki doğrultusunda girişilmiş samimi bir çabanın

ürünüdür. Yüce Rabbimiz'den niyazım bu samimi çabayı lütuf ve keremi ile bereketlendirmesi ve yeniden sahih İslam'a dönüş mücadelesinde mütevazı bir amel-i salih örneği olarak kabul buyurmasıdır.

Kitapta "din" kavramı açısından incelenen ayetlerin meallemi merhum ve mağfur Muhammed Esed'in *Kur'an Mesajı* adlı meal-tefsirinden iktibas edilmiştir. Ancak Kur'an'daki mucizevi semantik tutarlılığın yönlendirmesi ile bazı ayetlerin meallemine tarafımızdan küçük müdahalelerde bulunulmuştur.

Kitabın müellifi olarak siz muhterem okuyuculardan istirhamım şudur:

Lütfen, kitabı en az iki kere anlayarak, sindirerek okuyunuz. İlk okumayı ÖNSÖZ'den başlayarak sonuna kadar tamamlayınız; ikinci okumayı ise SONUÇ maddelerini iyice gözden geçirdikten sonra tekrar kitabın başına dönmek sureti ile gerçekleştiriniz. Ardından, elinize kalem kâğıt alıp "din" kavramının Kur'an semantiğinde kelime veya terkip hâlinde yer alan anlam yüklerini not ediniz.

Böylelikle, umulur ki, Allah'ın hâlis dininden nasıl bir savrulma ile savrulduğumuzun farkına varacak; Kur'an'sızlığımızın, Kur'an'dan kaynaklanmayan heva ve heves mahsulü din/lerin zebunu oluşun bizi nasıl bir ihticara (taşlaşma), incimada (donma) ve irticaya (irtidad, gericilik, cahiliye) mahkûm ettiğinin yakın tanığı olursunuz...

En nihayetsiz övgüler, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; selam başta evrensel İslam'ın son elçisi Muhammed Peygamber olmak üzere, bütün resullere, nebilere ve Kur'an'daki İslam'ın gelmiş geçmiş tüm bağlılarına...

Muhammet Nur Doğan

27 Ekim 2019-Florya

1. BÖLÜM

“DİN” KAVRAMINI İÇEREN AYETLERİN SEMANTİK İNCELEMESİ

1/Fatiha Suresi 2-7. Ayetler:

2 Her türlü övgü yalnızca Allah’a mahsustur, bütün âlemlerin Rabbi, 3 Rahmân, Rahîm, 4 din gününün hâkimi. 5 Yalnız sana kulluk ederiz; ve yalnız senden yardım dileriz. 6 Bizi dosdoğru yola ilet, 7 nimet bahsettiklerinin yoluna; gazab(ın)a uğrayanların ve sapkınlarınkine değil!

Din Günü/Dünya Günü

Kur’an’ın kalbi sıfatı ile anılan Fatiha suresi bize İslam’ın anahtar kavramı olan “din”in en doğru, en işlevsel anlamını ve-rerek Kitab-ı Kerim’e, inananlar için uyarıcı bir giriş yapıyor: Övgülerin en eşsizi yalnızca Yüce Allah’a mahsustur. Ondan başkası hamda, yüceltmeye, ululamaya lâîk olamaz. Çünkü o âlemlerin (insan topluluklarının) rabbi (yaratıcısı ve yol gös-tericisi); merhametlilerin merhametlisidir. O din gününün de yegâne sahibidir. Bu sebeple, biz hayatı O’nun için yaşamanın bilincini kılavuz edinir ve her türlü güçlüğümüzün çözümünü, her türlü arzu ve isteğimizin karşılanmasını yalnız ve yalnızca O’nun lütuf ve keremine arz ederiz; O’ndan başkasına asla ve